१ : वर्णमाला

❖ **कोष्ठककात् उचितम् उत्तरम् आदाय रिक्तस्थानानि पूरयत |**

१) वर्णमालायां **5** ह्रस्व स्वराः भवन्ति |

२) वर्णमालायां **25** स्पर्श व्यञ्जनानि भवन्ति |

३) ऊष्मवर्णाः **4** भवन्ति

4) ऋ वर्णः **स्वरः** अस्ति

5) **य्** वर्णः अन्तः स्थः अस्ति |

❖ **रिक्तस्थानानि पूरयत |**

उदाहरणम्

१) क वर्गः : क् , ख् , ग् , घ् , ङ्

(उदाहरण के अनुसार अन्य रिक्तस्थान पूर्ण करे.

DELHI PUBLIC SCHOOL
GANDHINAGAR

२ संस्कृतशब्दपरिचयः : १

❖ **निम्नलिखितपदानाम् लिङ्गानुसारेण विभाजनं कुरुत |**

पुंल्लिङ्गम्	**नपुंसकलिङ्गम्**
सिंहः	जालपुटम्
बालकाः	पत्राणि
मालाकारौ	करवस्त्रे
वृक्षः	व्यजनम्

❖ **अधोलिखितानां शब्दानाम् अर्थं संस्कृतभाषायां लिखत |(**

१) चन्द्रः

२) व्यजनम्

३) फ़लम्

४) देवाः

५) पुत्रौ

६) शिक्षकौ

DELHI PUBLIC SCHOOL
GANDHINAGAR

❖ **निम्नलिखितपदानाम् वचनानुसारेण विभाजनं कुरुत |**

एकवचनम्	**द्विवचनम्**	**बहुवचनम्**
दुग्धम्	काकौ	वस्त्राणि
सङ्गणकम्	शुकौ	नृपाः
सुधाखण्डः	मन्दिरे	भवनानि
निर्झरः	युतके	पुस्तकालयाः

3 संस्कृतशब्दपरिचयः - २

❖ **अधोलिखितानां शब्दानाम् अर्थं संस्कृतभाषायां लिखत |**

१) मक्षिका

२) सख्यौ

३) राज्ञी

४) बालिके

५) सिंही

६) वार्ते

❖ **निम्नलिखितपदानाम् लिङ्गानुसारेण विभाजनं कुरुत |**

पुंल्लिङ्गम्	**स्त्रिलिङ्गम्**	**नपुंसकलिङ्गम्**
१) अध्यापकः	पाठशाला	कङ्कणानि
२) पुत्रौ	नर्तकी	पात्रे
३) पुस्तकालयः	नार्यौ	भवने
४) भल्लुकाः	लताः	युतकम्

DELHI PUBLIC SCHOOL
GANDHINAGAR

❖ **निम्नलिखितपदानाम् वचनानुसारेण विभाजनं कुरुत |**

एकवचनम्	**द्विवचनम्**	**बहुवचनम्**
अङ्कनी	मञ्जुषे	अजाः
ग्रीवा	लेखन्यौ	घट्यः
मुद्रिका	कुप्यौ	मार्जन्यः

५) धातुपरिचयः

❖ **चित्रं दृष्ट्वा मूल धातुं लिखत ।**

(क) पिब्

(ख) दृश् (पश्य्)

(ग) तृ

(घ) खाद्

(ङ) नृत् (नृत्य्)

❖ **उचितैः धातुभिः सह मेलनं कुरुत ।**

तृ = तैरना

भू - भव् = होना

क्षिप् = फेंकना

खाद् = खाना

कृ = करना

❖ **शुद्धं हिन्दी अर्थं चिह्नेन चिह्नीकुरुत ।**

DELHI PUBLIC SCHOOL
GANDHINAGAR

१) लिख् = लिखना

२) क्षिप् = फेंकना

३) स्मृ = याद करना

४) चिन्त् = सोचना

५) भ्रम् = घूमना

६)बालकाः पठन्ति

❖ **उचितेन पदेन रिक्तस्थानं पूरयत |**

१) **<u>तानि</u>** चित्राणि सन्ति |

२) **<u>ताः</u>** परिचारिकाः आगच्छन्ति |

३) **<u>एते</u>** गायिके गायतः |

४) एते **<u>पादुके</u>** स्तः |

५) ताः **<u>कलिकाः</u>** विकसन्ति |

❖ **चित्रं दृष्ट्वा वाक्यं रचयत |**

१) बालकाः धावन्ति |

२) वायुयानम् उड्डयति |

३) महिला पचति |

४) नदी वहति |

५) बिडालाः पिबन्ति |

DELHI PUBLIC SCHOOL
GANDHINAGAR

❖ **उचितं क्रियापदं चिनुत |**

१) हसतः

२) पठति

३) नृत्यन्ति

४) लिखतः

५) धावन्ति

❖ **कोष्ठके दत्तं पदं चित्वा उचितां विभक्तिं प्रयुज्य कर्तृपदम् लिखत |**

१) **पाञ्चालिके** स्तः |

२) **मीनाः** तरन्ति |

३) **पिकौ** कूजतः |

४) **अश्वाः** धावन्ति |

५) **अजे** चरतः |

६) **विद्युद्दिपाः** सन्ति |

❖ **चित्रं दृष्ट्वा चत्वारि वाक्यानि लिखत |**

१)मेघाः वर्षन्ति |

२) सर्वत्र जलम् अस्ति |

३) कर्गदनौका वहति |

४) बालकाः प्रसन्नाः भवन्ति |

DELHI PUBLIC SCHOOL
GANDHINAGAR

८ अहं पठामि

❖ **उचितेन पदेन रिक्तस्थानं पूरयत |**

१) वयम् **चलामः** |

२) अहम् **हसामि** |

३) आवाम् **नमावः** |

४) वयम् **धावामः** |

५) **वयम्** पिबामः |

६) **आवाम्** खेलावः |

❖ **उदाहरणानुसारं धातोः योग्यं रूपं लिखत |**

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
१) नमामि	नमावः	नमामः
२) पठामि	पठावः	पठामः
३) खादामि	खादावः	खादामः
४) गच्छामि	गच्छावः	गच्छामः
५) वदामि	वदावः	वदामः

DELHI PUBLIC SCHOOL
GANDHINAGAR

❖ **अधोलिखितानि वाक्यानि मध्यमपुरुषे उत्तमपुरुषे च परिवर्तयत |**

प्रथमः पुरुषः	मध्यमपुरुषः	उत्तमपुरुषः
१) सेवकाः गच्छन्ति		यूयं गच्छथ		वयं गच्छामः	
२) क्रीडकाः क्रीडन्ति		यूयं क्रीडथ		वयं क्रीडामः	

३) वृद्धौ स्मरतः ।	युवां स्मरथः ।	आवां स्मरावः ।
४) आरक्षकः ताडयति ।	त्वं ताडयसि ।	अहं ताडयामि ।
५) तौ इच्छतः ।	युवां इच्छथः ।	आवाम् इच्छावः ।

❖ **निर्देशानुसारं वाक्यानां पुरुषं परिवर्त्य पुनः लिखत ।**

१) जननी पूजयति = त्वं **<u>पूजयसि</u>** ।

२) ते इच्छन्ति = वयं **<u>इच्छामः</u>** ।

३) मातुलः करोति = त्वं **<u>करोषि</u>** ।

४) अहम् चिन्तयामि = सः **<u>चिन्तयति</u>** ।

५) यूयं तरथ = ते **<u>तरन्ति</u>** ।

DELHI PUBLIC SCHOOL
GANDHINAGAR